**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM,
FAN VA INNOVASIYALAR VAZIRLIGI
O‘ZBEKISTON DAVLAT JAHON TILLARI UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”

Rektor __________ I.Tuxtasinov

2025 yil “28” august

Ro‘yxatga olindi:№ BD60230200-MAM11-206

2025 yil “28” august

**MAMLAKATSHUNOSLIK
FANINING O‘QUV DASTURI**

Bilim sohasi:	200 000	- San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi:	230 000	– Tillar
Ta’lim yo‘nalishlari:	60230200	– Tarjima nazariyasi va amaliyoti (Turk tili)

Toshkent – 2025

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	Kreditlar	
MAM 11-206	2025-2026	1-2	8	
Fan/modul turi	**Ta'lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**	
Majburiy	O'zbek, Rus, Turk		4	

1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Mamlakatshunoslik	96	144	240

2.

I. Fanning mazmuni

Fanning o'qitishdan maqsad – talabalarga Turkiya xalqi tarixiy rivojlanishining asosiy qonuniyatlari va bosqichlarini; tarixi, tarixiy geografiyasi haqida manbalar va ilmiy adabiyotlarni; turklar madaniyati va tarixiy-madaniy obidalariga oid umumiy hamda xususiy masalalarni o'rgatish hamda ularda xolisona ilmiy dunyo qarashni, ko'nikma va malaka hosil qilishdan iborat.

Fanning vazifasi - Talabalarga Turkiyaning geografik, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy hayoti haqida tizimli bilim berish. Turkiyaning tarixiy taraqqiyot bosqichlarini va ularning zamonaviy rivojlanishdagi o'rnini tahlil qilish. Talabalarda Turkiya Respublikasining davlat boshqaruvi, siyosiy tuzilishi va tashqi siyosati haqida keng qamrovli tasavvur shakllantirish. Turkiya iqtisodiyoti, sanoat va qishloq xo'jaligi, transport va turizm sohalarining hozirgi holati va istiqbollari yuzasidan nazariy va amaliy bilim berish. Talabalarda turkiy xalqlar madaniyati, san'ati, adabiyoti va diniy qadriyatlari haqidagi tushunchalarni kengaytirish. Turkiyaning xalqaro hamjamiyatdagi o'rni, mintaqaviy hamkorlikdagi roli va global siyosiy-iqtisodiy jarayonlardagi ishtirokini yoritish. Talabalarda ilmiy izlanish ko'nikmalarini shakllantirish, mustaqil tahlil qilish va amaliy xulosalar chiqarishga yo'naltirish. Turkiya bo'yicha mamlakatshunoslik bilimlaridan ta'lim, ilmiy tadqiqot va amaliy faoliyatda samarali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish.

Xorij tajribasiga muvofiqligi:

Mazkur fan dasturi O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 29-martdagi "Oliy ta'limning me'yoriy uslubiy hujjatlarini ishlab chiqish jarayonini takomillashtirish to'g'risida"gi 87- sonli buyrug'iga muvofiq, xalqaro tan olingan reytinglarda birinchi top 300 talik ro'yxatga kiruvchi Yaqin Sharq Texnika Universiteti (Orta Doğu Teknik Üniversitesi, (QS-336) xorijiy tajribasini inobatga olgan holda takomillashtirildi.

https://turk.metu.edu.tr/tr/courses-given-department-turkish-language

II. Asosiy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fanning tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

(I semester uchun)

1. "Mamlakatshunoslik" faniga kirish
2. Turkiya geografiyasi
3. Qadimgi davlatlarning tashkil topishi. Kichik Osiyo sivilizatsiyasining vujudga kelishi.
4. Buyuk ko'chishlar. Qadimgi turklarning Kichik Osiyoga kelib o'rnashishi.
5. V asr oxiri - XI asr o'rtalarida Kichik Osiyo
6. XI - XV asrlarda Kichik Osiyo
7. Usmoniylar imperiyasining tashkil topishi
8. XVI-XVIII asrlarda Usmoniylar imperiyasi
9. XIX–XX asr 20-30 - yillarida Turkiya
10. II Jahon urushi va undan keyingi yillarda Turkiya
11. Turkiya Respublikasi – xalqaro munosabatlar tizimida
12. XXI asr boshida Turkiya ijtimoiy-madaniy hayoti

(II semester uchun)

1. Turkiyaning turizm salohiyati
2. Turkiya va O'zbekiston hamkorlik aloqalari
3. XXI asr boshida Turkiya davlat boshqaruvi tizimidagi islohotlar
4. Axolisi va tabiiy qazilma boyliklari
5. Turkiya iqtisodiyoti
6. Turkiyaliklarning urf odatlari va bayramlari
7. Turkiyada ta'lim tizimi
8. Turkiyaning davlat ramzlari
9. Turkiya davlat tuzimi
10. Turkiyada ishlab chiqarish sanoati
11. Turkiy tilli davlat hisoblangan mamlakatlar
12. Turkiyada sog'liqni saqlash tizimi

III. Seminar mashg'ulotlari:

(I semester uchun)

1. Turkiya mamlakatshunosligi faniga kirish.
2. Turkiya geografiyasi: imkoniyatlar, muammolar.
3. Turkiya etnografiyasi: milliy va diniy tarkib
4. Qadimgi davlatlarning tashkil topishi. Kichik Osiyo sivilizatsiyasining vujudga kelishi

5. Qadimgi turklarning Kichik Osiyoga kelib o‘rnashishi
6. V asr oxiri - XI asr o‘rtalarida Kichik Osiyo
7. XI - XV asrlarda Kichik Osiyo. Usmoniylar imperiyasining tashkil topishi.
8. XVI-XVIII asrlarda Usmoniylar imperiyasi
9. XIX asr oxiri – XX asr 20-30 - yillarida Turkiya
10. II Jahon urushi va undan keyingi yillarda Turkiya
11. Turkiya Respublikasi – xalqaro munosabatlar tizimida
12. XXI asr boshida Turkiya ijtimoiy-madaniy hayoti

(II semester uchun)

1. Turkiyaning turizm salohiyati
2. Turkiya va O‘zbekiston hamkorlik aloqalari
3. XXI asr boshida Turkiya davlat boshqaruvi tizimidagi islohotlar
4. Turkiya iqtisodiyoti
5. Axolisi va tabiy qazilma boyliklari
6. Turkiyaliklarning urf odatlari va bayramlari
7. Turkiyada ta’lim tizimi
8. Turkiyaning davlat ramzlari
9. Turkiya davlat tuzimi
10. Turkiyada ishlab chiqarish sanoati
11. Turkiy tilli davlat hisoblangan mamlakatlar
12. Turkiyada sog’liqni saqlash tizimi

Mustaqil ta’lim shaklini tashkil etishga qo‘yilgan talablar va tavsiya etilgan mavzular:

Talabalarni mustaqil ta’lim shaklini tashkil etishga qo‘yilgan talablar O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 29-apreldagi 136-sonli “Oliy ta’lim muassasalari talabalari mustaqil ta’limini tashkil etish bo‘yicha namunaviy tartibni tasdiqlash to‘g‘risi”dagi buyrugi asosida ishlab chiqilgan.

Mustaqil ta’limni baholash semestr davomida berilgan topshiriq asosida bajarilgan ishlarni HEMIS axborot tizimida ilova qilish, shuningdek, oraliq va yakuniy test va savollarga javob berish asosida oshiriladi.
- o‘tilgan mavzuni chuqur o‘rganishlari uchun darslik, o‘quv materiallari bilan faol ishlash;
- amaliy mashg‘ulotlar va imtihonlarga oldindan tayyorgarlik ko‘rish, vaqtdan unumli foydalanish;
- fan (modul)lar bo‘yicha mustaqil ta’lim topshiriqlarini belgilangan muddatlarda taqdim etishi;

- mustaqil ta’lim topshiriqlarini bajarishda plagiat (ko‘chirmakashlik)ga yo‘l qo‘ymasligi;
- kichik guruhlarda hamkorlikdagi mustaqil ta’lim topshiriqlarini bajarishda jamoaning umumiy maqsadiga mos harakat qilishi, o‘ziga yuklatilgan vazifalarni o‘z vaqtida bajarishi.

Mustaqil ta’limni tashkil etishda fanning xususiyatini inobatga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:
- mavzu yuzasidan tahliliy ma’lumot (esse) tayyorlash;
- badiiy-ijodiy ishni bajarish;
- aniq mavzu bo‘yicha tahliliy taqdimot (prezentatsiya) tayyorlash;
- berilgan muammoni keng tahlil qilish, unga ta’rif va xulosalarni berish;
- amaliyotdagi mavjud muammoning yechimini topish, test, munozarali savollar va topshiriqlar tayyorlash orqali loyihalar ishlash ko‘nikmasini shakllantirish;
- ilmiy maqola, tezislar va ma‘ruza tayyorlash;

1. Turkiyaning geografik joylashuvi va tabiiy resurslari
2. Turkiyaning iqlimi va ekologik muammolari
3. Turkiya aholisining demografik tarkibi
4. Ichki va tashqi migratsiya jarayonlari
5. Turkiya iqtisodiyotining asosiy tarmoqlari
6. Turkiya qishloq xo‘jaligi va chorvachiligi
7. Sanoatning yetakchi sohalari (avtomobilsozlik, to‘qimachilik, elektronika)
8. Turkiya turizmi va uning xalqaro miqyosdagi o‘rni
9. Transport infratuzilmasi: yo‘llar, temiryo‘l, portlar
10. Energiya resurslari va ularning iqtisodiyotdagi roli
11. Turkiyaning tashqi savdo hamkorlari
12. Xorijiy investitsiyalar va iqtisodiy siyosat
13. Turkiyada moliya va bank tizimi
14. Inflyatsiya va iqtisodiy inqirozlar tarixi
15. Innovatsiyalar va startaplar siyosati
16. Turkiyada ta’lim tizimi va islohotlar
17. Universitetlar va ilmiy tadqiqot muassasalari
18. Talabalar hayoti va yoshlar siyosati
19. Turkiyada sog‘liqni saqlash tizimi
20. Ijtimoiy ta’minot va pensiya siyosati
21. Fuqarolik jamiyati va nodavlat tashkilotlar

	22. Milliy identitet va turkiy qadriyatlar 23. Turkiyada din va jamiyat munosabatlari 24. Aleviylar va sunniylar o‘rtasidagi diniy tafovutlar 25. Sekulyarizm siyosati va amaliyoti 26. Turkiyada etnik guruhlar: kurdlar, arablar va boshqalar 27. Milliy bayramlar va rasmiy marosimlar 28. Turkiya madaniyati va san’atining o‘ziga xosligi 29. Turk adabiyoti tarixidan o‘rinlar 30. Zamonaviy turk adabiyoti va yozuvchilari 31. Turkiyada teatr va dramaturgiya 32. Kino sanoati va turk seriallari 33. Turk musiqasi: an’anaviy va zamonaviy yo‘nalishlar 34. Tasviriy san’at va me’morchilik yodgorliklari 35. UNESCO merosi obyektlari Turkiyada 36. Istanbul shahrining tarixiy va madaniy o‘rni 37. Ankara shahrining siyosiy ahamiyati 38. Izmir va Egey hududining iqtisodiy roli 39. Qora dengiz mintaqasining o‘ziga xosligi 40. Anatoliya hududi va qadimiy sivilizatsiyalar 41. Xettlar va Friglar davrida Anatoliya 42. Vizantiya davrida Konstantinopol 43. Seljuklar davri va madaniy merosi 44. Usmonlilar imperiyasining tashkil topishi 45. Usmonlilar siyosiy tizimi va boshqaruv tuzilmasi 46. Usmonlilar davridagi madaniyat va ilm-fan 47. Usmonlilar imperiyasining parchalanishi 48. Birinchi jahon urushi va Turkiya 49. Mustaqillik kurashi (1919–1923) 50. Respublika tuzilishi va Atatürk islohotlari 51. Kemalizm va zamonaviylik siyosati 52. Til islohoti va yozuv o‘zgarishi 53. 1980-yilgi harbiy to‘ntarish va oqibatlari 54. Prezidentlik tizimiga o‘tish jarayoni 55. Turkiyada siyosiy partiyalar tarixi 56. Mahalliy boshqaruv organlari faoliyati 57. Turkiya–Yevropa Ittifoqi munosabatlari 58. Turkiya–AQSh munosabatlari

	59. Turkiya–Rossiya aloqalari 60. Turkiya–Markaziy Osiyo davlatlari hamkorligi 61. Turkiya–Kavkaz mintaqasi aloqalari 62. Turkiya va Yaqin Sharq mamlakatlari 63. Kipr muammosi va Yunoniston bilan munosabatlar 64. Energiya tranziti va TANAP loyihasi 65. NATOdagi Turkiyaning roli 66. Turkiyaning xalqaro tashkilotlardagi faolligi (BMT, G20, OECD) 67. Turkiyaning tashqi siyosatida “yumshoq kuch” omili 68. Madaniy diplomatiya va turk seriallarining ta’siri 69. Turkiya diasporasi va uning roli 70. Turkiyaning zamonaviy rivojlanish strategiyalari 71. Ekologik siyosat va barqaror rivojlanish 72. Turkiyaning kelajakdagi global pozitsiyasi
3.	**V. Fan o‘qitishning natijalari (Shakllanadigan kompetensiyalar):** Mamlakatshunoslik fanini o‘zlashtirish natijasida talaba: – Turkiyaning geografik, siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy hayoti, tarixiy taraqqiyot bosqichlari, davlat boshqaruvi, siyosiy tizimi va tashqi siyosati to‘g‘risida ***tasavvur va bilimga ega bo‘lishi***; – Turkiya iqtisodiyoti, turizm, transport, qishloq xo‘jaligi va sanoat tarmoqlarini o‘rganib, ularning o‘zaro bog‘liqligini, madaniyati, adabiyoti, san’ati va diniy qadriyatlari anglatish ***malakalariga ega bo‘lishi;*** – Turkiyaning xalqaro maydondagi o‘rni va global siyosiy-iqtisodiy jarayonlardagi rolini tahlil qila olish ***ko‘nikmalariga ega bo‘lishi*** **kerak.**
4.	**VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:** – ma’ruzalar; – interfaol keys-stadilar; – mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar; – guruhlarda ishlash; – taqdimotlarni tayyorlash; – individual loyihalar; – jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrdagi 824-sonli qarori bilan tasdiqlangan “OTMlarda o‘quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etish tartibi tog‘risida Nizomga ko‘ra fanga ajratilgan kredit beriladi. Talabalarning bilimini baholash O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirining 2018-yil 9-avgustdagi 19-2018-son buyrug‘i bilan

	tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risidagi nizom" talablari asosida belgilanadi. **Talabalarning bilimini baholash mezonlari:** **5 (a'lo) baho** - talaba amaliy mashg'ulotlari topshirig'ini mustaqil yondashgan holatda to'g'ri bajaradi, amaliy muammo bo'yicha mustaqil mushohada yuritadi, masalaga oid daliliy misollarni tanlay oladi va ularni to'g'ri tahlil etish asosida ma'lum ilmiy xulosalar chiqara biladi, tayanch tushuncha va terminlarning mohiyatini to'g'ri izohlay oladi, dars jarayonida berilgan amaliy savollarga to'g'ri javob bera oladi, berilgan vazifa yuzasidan keng amaliy bilimga ega bo'ladi, fikrini izchil, erkin va ravon ifodalash ko'nikmasiga ega bo'ladi, mavzuga oid masalalar yuzasidan tegishli qarorlar qabul qila oladi. **4 (yaxshi) baho** - talaba amaliy mashg'ulotlari topshirig'ini mustaqil yondashgan holatda to'g'ri bajaradi, ammo ishda ayrim kamchiliklarga yo'l qo'yadi, amaliy muammo bo'yicha mustaqil mushohada yurita oladi, masalaga oid daliliy misollarni tahlil etish asosida ma'lum ilmiy-nazariy xulosalar chiqara oladi, tayanch tushuncha va terminlarning mohiyatini izohlashda ba'zi ikkilanishlarga, kamchiliklarga yo'l qo'yadi, dars jarayonida berilgan amaliy savollarga to'g'ri javob beradi, berilgan vazifa yuzasidan muyyan amaliy bilimga ega bo'ladi, fikrini izchil, erkin va ravon ifodalash ko'nikmasiga ega bo'ladi, biroq mavzuga oid masalalar yuzasidan yetarli qaror qabul qila olmaydi. **3 (qoniqarli) baho** - talaba amaliy mashg'ulotlari topshirig'ini mustaqil yondashgan holatda to'g'ri bajarish jarayonida jiddiy kamchiliklarga yo'l qo'yadi, amaliy muammo bo'yicha mustaqil mushohada yuritishda ma'lum ilmiy-nazariy xatolarga yo'l qo'yadi, tayanch tushuncha va terminlarning mohiyatini to'liq izohlay olmaydi, dars jarayonida berilgan amaliy savollarga qisman javob beradi, berilgan vazifa yuzasidan yetarli bilimga ega bo'lmaydi. Talaba fikrini izchil, erkin va ravon ifodalash, mavzuga oid masalalar yuzasidan qaror qabul qila olish ko'nikmasi to'liq shakllanmagan bo'ladi. **2 (qoniqarsiz) baho** - talaba modul bo'yicha yetarli bilimga ega emas, juda qo'pol xatolarga yo'l qo'yadi, savollarga qiyinchilik bilan javob beradi, berilgan topshiriqlarni bajara olmaydi.
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. M. Mirzayev. "Mamlakatshunoslik (Turkiya geografiyasi, tarixi, madaniyati va davlat tuzumi)" (o'quv qo'llanma). - T.: TDSHI, 2020. 2. M. Mirzayev. "Turkiya tarixi (Qadimgi davrlardan hozirgacha bo'lgan tarix)" (darslik). - T.: TDSHI, 2022.

	Qo'shimcha adabiyotlar 1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. T.: "O'zbekiston", 2016. 2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. T.: "O'zbekiston", 2017. 3. "Türkiye Cumhuriyeti Coğrafyası" – Ali Özçağlar, 2019. 4. "Modern Türkiye'nin Doğuşu" – Bernard Lewis. 2002 **Axborot manbalari** 1. https://www.history.ru 2. https://turuz.com 10 3. https://www.ttk.gov.tr 4. https://www.academia.edu
7.	O'quv dasturi O'zbekiston jahon tillari universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan. Dastur universiteti Kengashining 2025-yil 28-avgustdagi yig'ilishida ko'rib chiqilgan va tasdiqqa tavsiya etilgan (1-sonli bayonnoma).
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** **D.Axmedjanova** - O'zbekiston davlat Jahon tillari universiteti "Ikkinchi chet tili" kafedrasi katta o'qituvchi;
9.	**Taqrizchilar:** **A.X.Tilavov** - TDO'TAU, "Folklorshunoslik va dialektologiya" kafedrasi dotsenti, f.f.n. **E.Moydinova** - O'zDJTU "Ikkinchi chet tili" kafedrasi mudiri,p.f.f.d.v.b.dostent

Ingiliz 3 Filologiyasi fakultet dekani ____________ I.Xaydarov

Ikkinchi chet tillari kafedrasi mudiri ____________ E.Moydinova

Unversitet axborot resurs markazi direktori ____________ S.Kayumova